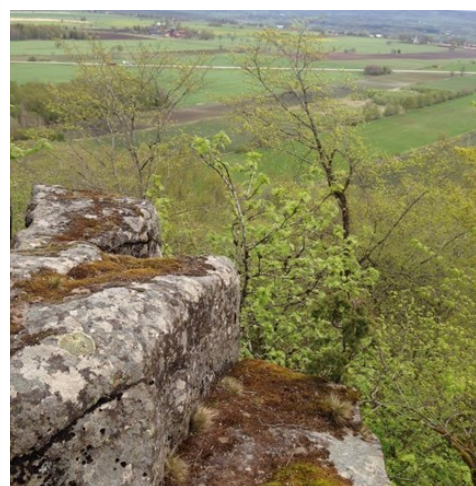

PLATÅBERGENS GEOPARK

Seminarium Ålleberg, Falköping, 2015-05-12

Rapport 2015:3

BIOSFÄROMRÅDE VÄNERSKÄRGÅRDEN MED KINNEKULLE
Ove Ringsby, Biosfärkontoret 2015

Aktiviteten genomfördes i projekt Förstudie Geopark

Projektledare: Ove Ringsby, Biosfärkontoret

Författare: Ove Ringsby, Biosfärkontoret

Foto: Ove Ringsby, Biosfärkontoret (där inget annat anges)

Linda Wickström, SGU

Linda Wickström är ansvarig för koordinering av SGU:s insatser för ökad allmänkunskap om, och intresse för geologi. Konceptet "Svensk geopark" är en metod i detta sammanhang. Tanken bakom detta är att synliggöra och bredda intresset för värdefulla geologiska naturresurser som Sverige är rikt på. Gynna besöksnäringen genom geoturism. Lyfta fram det geologiska arvet och dess bevarande. Skapa en kanal att sprida kunskap om geologi.

Det finns många pågående initiativ för att bilda Svensk geopark. Meteorum ,runt Siljan och Platåbergens geopark är de två områden som bedöms ha kommit längst i arbetet.

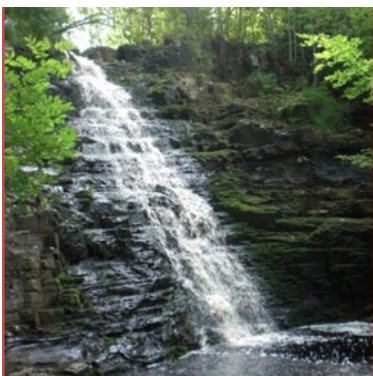

Foto: Linda Wickström

Kraven som ställs är:

- Att det är ett område med ett specifikt geologiskt arv
- Sprider kunskap om geologi till allmänheten
- Använder den lokala geologin för att locka besökare, s.k. Geoturism
- Arbetar för en hållbar ekonomisk utveckling
- Stärker ett områdes identitet
- Uppmuntrar geologisk forskning i området
- Har en effektiv organisation
- Lokalt stöd och engagemang

Områden som godkänns som "Svensk geopark" har grundförutsättningar att senare också bli upptagna i det globala nätverket. Fr.o.m. 2016 kommer det Globala nätverket sannolikt tas upp som en del i Unesco, vilket ytterligare stärker dess tyngd. Det kan också innebära möjligheter att få fram statligt stöd för godkända geoparker.

Torbjörn Persson Tellusgeologi/Geoarena Skaraborg

Torbjörn tar med gruppen till utsiktsplatsen "Ållebergs änne" där han levandegör den geologiska berättelsen om platåbergens skapelsehistoria. Ålleberg är det högsta platåberget och mäter 335 m över havet. Från platsen har man en vidunderlig utsikt över bygden, vid klart väder skymtar de flesta av platåbergen från denna plats. Trots att Ålleberg reser sig högt över det kringliggande kulturlandskapet tyder senaste forskningen på att dess topp varit överlagrat med 2000(!) meter lösare bergarter som skapats bort av inlandsis eller vittrat ner. Platåbergen har skyddats av den hårda vulkaniska bergart som trängt upp från jordens inre och pressats ut i sprickor där sådana funnit vilket gjort att de fungerat som en sorts lock som skyddat berget under att försvinna så som det gjort där sådan hård sten saknats.

Torbjörn Persson

Kristin Rangnes, Gea Norvegica

Kristin Rangnes

Kristin är "Daglig leder" vid Nordens första och mest väletablerade geopark som finns i området runt Porsgrunn-Larvik på Norges sydkust.

Geoparken omfattar totalt 8 kommuner fördelade på två olika län. Total folkmängd inom Geoparken uppgår till ca 135 000 pers.

Området är en del av det s.k. Oslofältet som är en gigantisk förkastningslinje av sällsynt geologiskt intresse. Inom geoparken finns också tydliga spår av kvartärgeologiskt intressanta lämningar från den s.k. skandinaviska israndsmöränen vars linje kan följas från Norge tvärs över sydsverige (bl.a. Hindens rev) in i Finland. En världsunik bergart är den s.k. Larvikitten som bryts och används för dekorationsändamål. Ytterligare ett världsunik geologisk plats är Fenvulkanen med sina unika vulkaniska kalkstensbergarter.

Geoparken har gett positiva bidrag till områdets självbild och bedöms numera vara en viktig del i områdets profilering. Ett ökat allmänintresse för geologi har kunnat noteras, och besöksnäringen använder geoparken som ett av sina främsta besöksanledningar till området. Verksamheten är väl förankrad bland de lokala politikerna som ofta uttrycker att verksamheten "skapar mycket nytta för pengarna".

Bo Magnusson, Göteborgs universitet och Ove Ringsby, Biosfärområde Vänerskärgråden med Kinnekulle

Bo har lett arbetet med att ta fram underlag för den geologiska beskrivning av området och dess tema som är grund för fortsatt utveckling som Svensk geopark. Inom området finns 15 platåberg, varav en del är relativt anonyma. De geologiska kvaliteter som gör området till en unik geologisk attraktion är möjligheten att studera och läsa av jordens utvecklingsfaser genom årmiljonernas avlagringar i form av sedimentära bergarter. Från urberget peneplan som finns synliggjord på några platser i platåbergsområdet kan man följa den utvecklingsprocess som avlagringarna vitnar om. Bergen har också i hög grad format förutsättningarna för kultur och näringslivsutvecklingen i området och gett upphov till verksamheter såsom t.ex. kvarnstensbrytningen i Lugnånsberget bär vittne om. De geologiska grundförutsättningarna har därmed också lagt grund för landskapsutformning och identitetsbildning för de som bosatt sig i området.

I beskrivningen har området delats i fem delområden:

- Lugnåsberget
- Kinnekulle
- Halle-Hunneberg
- Billingen
- Falbygden

Västergötlands platåberg

För varje område har upprättats en förteckning över de mest intressanta geoattraktionerna med uppgift om tillgänglighet, information, ägarförhållanden etc. Förutom platåbergsgeologin som är grundtemat har även kvartärgeologiska platser av särskilt värde tagit med i förteckning.

Ove har fungerat som projektledare i förstudien. Förutom att ta fram det underlag Bo beskrivit har uppgiften inneburit att göra en omvärldsanalys, förankra och föra dialog med tänkbara intressenter samt ta fram förslag för hur en geopark skulle kunna utformas. Som grund för detta anges följande förutsättningar:

- Platåbergen representerar en geologi i världsklass.
- De har stor kulturhistorisk betydelse.
- De är en svagt utnyttjad turistisk utvecklingsmöjlighet
- En geopark på detta tema bidrar till att stärka sambanden inom Västra Götaland och är därmed också identitetskapande
- Det finns ett växande allmänintresse för geologi
- Många föreningar med starkt engagemang inom ämnesfältet
- Trots många attraktioner av hög klass är sambanden emellan svaga, möjligheten att förstärka varandra är dåligt tillgodosedd

För att pröva tanken om Platåbergens geopark föreslås att medel söks för en treårig praktiskt tillämpad försöksverksamhet. Den fortsatta projektutvecklingen föreslås tas över av Högskoleplattformen Dacapo i Mariestad. Ett nära samarbete med Göteborgs universitet ska eftersträvas. Geoparken ska verka som stöd och inspiration för lokala aktörer inom resp. delområde och sträva efter ett tydligt "underifrånperspektiv". Övriga uppgifter är att sprida kunskap – engagera, vara kompetenscenter, stimulera forskning, bidra till stärkt identitet och varumärkesbygge, samt att initiera och stimulera näringslivsutveckling och att levandegöra kulturhistoria med koppling till stenhantering.

Projektmedel är tänkt att sökas från VRG, Landsbygdsfond, kommunalförbund eller andra med uppgift att stötta utvecklingsprojekt. Den föreslagna årsbudgeten är 1,1 milj.

Seminariet genomfördes med stöd av:

SKÖVDE

GÖTEBORGS UNIVERSITET

skaraborgs
kommunalförbund

■ BIOSFÄROMRÅDE VÄNERSKÄRGÅRDEN MED KINNEKULLE

■ Biosfärkontoret, Box 77, 542 21 Mariestad

■ info@vanerkulle.se, www.vanerkulle.se

